

Prof. ThDr. Ladislav Csontos, SJ PhD
Teologická fakulta TU, Kostolná 1, P.O.BOX 173, 81499 Bratislava

O P O N E N T S K Ý   P O S U D O K

Habilitačnej práce: *Eutanázia ako výzva pre spoločnosť a Cirkev*

Študijný program: katolícka teológia

Študijný odbor: katolícka teológia 2.1.13

Autor: ThLic. Krzysztof Adam Trębski, PhD.

Pracovisko: Katedra náuky o rodine, Trnavská univerzita v Trnave, Teologická fakulta v Bratislave

Autor habilitačnej práce si zvolil mimoriadne aktuálnu tému, ktorá je osobitne aktuálna v kontexte súčasných kultúrnych premien postmodernej spoločnosti, ktoré označujú ostatní pápeži ako kultúru smrti a kultúru vyradovania. Treba sa najprv zamyslieť nad samotným pojmom kultúra, aby sme pochopili komplexnosť celého problému. Svet, v ktorom dnes človek žije, už nie nedotknutou prírodou, o ktorej niektorí snívajú ako o prvotnom a ideálnom stave. Nepopierame, že základom ľudského sveta je príroda, vesmír, či kozmos, do ktorého človek stále hlbšie vniká svojím poznaním a aktivitou. Premieňa ho vo svojom bezprostrednom okolí, ktoré stále viac rozširuje a tak už jeho svet má minimálne dve vrstvy prírodu a kultúru či civilizáciu. Kultúra v širokom antropologickom zmysle, ako sa to zaužívalo v cirkevných dokumentoch od Druhého vatikánskeho koncilu už nie je len záležitosťou kultúrnych elít, ale určitou a podstatnou vrstvou sveta, v ktorom súčasný človek žije. Stalo sa mu prirodzeným toto ním vytvorené prostredie. Klasická Tylorova antropologická definícia, hovorí, že kultúra celkový komplex, tá totalita, ktorá zahŕňa znalosti (poznatky), viery, umenia, morálku, právo, zvyky a akékoľvek ďalšie schopnosti a nadobudnuté návyky človeka, nakoľko je členom určitej spoločnosti. Takto chápaná kultúra je vybudovaná na sústave hodnôt, ktoré dávajú jednotu, konzistenciu a plodnosť určitej kultúre. To, čo robí človeka opravdivým človekom a určitú sociálnu skupinu pravou societou, je kultúra, a to, čo dáva život kultúre, sú hodnoty, tak z toho plynie, že plné asimilovanie autentických hodnôt dáva základ (východisko) opravdivému človeku a solídnej societe, spoločenstvu. No hodnoty sú často v pozadí. Faktom je, že bez jazyka, bez techniky, bez sociálnych noriem nie je kultúra. Všetky zložky kultúry vychádzajú z hodnôt, aj keď nie v tom istom zmysle: explicitne v náboženstve, v práve, v morálke atď.; implicitne v technike, v politike, v ekonómii atď. A tu je práve ten problém, ktorý je často v pozadí diskusie o eutanázii. Často sa prístup zredukuje len na jednu dimenziu a tak pápeži hovoria obrazne o kultúre smrti alebo o kultúre vyradovania. V ktorých je na prvom mieste súbor ekonomických hodnôt, či pohodlia a určitej predstavy kvality života. Už nie je v strede a na vrchole život ako taký, ale jeho kvalita, či ekonomický prínos, jeho personálna dimenzia a dimenzia vzťahov je zanedbaná. Predložená práca je v tomto ohľade skutočne komplexným, alebo lepšie povedané celostným prístupom k problému eutanázie a pastoračnej starostlivosti o človeka v terminálnej fáze jeho života.

Zvolená metóda práce zodpovedá charakteru práce z pastorálnej teológie, zachováva postup vidieť, hodnotiť konať. V prvej kapitole uvádza definície eutanázie, jej ideový i dejinný vývoj a na záver prvej časti práce predstavuje túto tému vo svetle súčasného legislatívneho kontextu. V druhej kapitole predstavuje etické hodnotenie eutanázie s osobitným dôrazom na náuku Magistéria Katolíckej cirkvi. Na doplnenie obrazu prináša

aj diskurz o eutanázii, ako sa odráža v deontologických kódexoch zdravotníckych pracovníkov a v kontexte zdravotníctva ako celku. V tretej kapitole prezentuje spôsoby zdravotníckej pomoci, ktoré celkom zreteľným spôsobom predstavujú alternatívy k eutanázii, a to prax paliatívnej starostlivosti a inštitúciu hospicu. V týchto spôsoboch pomoci sa praktizuje celostný prístup k terminálne chorým, pretože uspokojujú nielen tie z ich potrieb, ktoré súvisia s lekárskou starostlivosťou (tíšenie bolesti), ale aj psychologické, sociálne a duchovné potreby. Najcennejšou devízou tohto prístupu je sprevádzanie charakterizované ľudskosťou a pozornosťou voči všetkým potrebám pacientov, ktoré predstavuje pre ťažko choré osoby veľkú útechu, vzd'ľujúcu od nich myšlienku na únik do sebazničenia. V štvrtej kapitole predstavuje pastoračný prístup k pacientom v terminálnej fáze ochorenia. Vychádza z multidimenzionálneho chápania osoby a zohľadňuje mnohorakosť potrieb pacientov a navrhuje odpovede na eutanáziu, ktoré môžu dať ľudia obklopujúci pacienta prostredníctvom svojich postojov, jednoduchej prítomnosti, profesionality a pozornosti. Zvýrazňuje rolu rodiny pacienta rodina, dobrovoľníkov, zdravotníkov a pastoračných pracovníkov, ktorí môžu pre tohoto pacienta urobiť veľmi veľa, a to aj vtedy, keď už neexistuje žiadna možnosť uzdravenia - môžu a majú ho láskyplne sprevádzať a pomáhať mu nanovo objavovať zmysel života aj v situácii choroby a utrpenia. Uvedomelá a kompetentná prítomnosť pri trpiacich môže byť v každej životnej situácii darom predstavujúcim veľké svedectvo, no celkom osobitným spôsobom to platí o obzvlášť ťažkej fáze života, ktorou je utrpenie spojené s blízkosťou smrti. Vidno, že práca je nielen dobre teoreticky podložená bohatým poznámkovým aparátom a bohatou bibliografiou, ktorá zaberá úctyhodných štrnásť strán, ale aj dlhoročnou pastoračnou skúsenosťou nemocničnej pastorácie.

V kontexte predloženej habilitačnej práce sa otvára otázka novej konfrontácie katolíckeho učenia o prirodzenom práve na život a s rastúcim trendom právnej tolerancie voči eutanázii, ktorá sa prejavuje v mnohých vyspelých krajinách a spája sa s diskusiou o rozšírenie ľudských práv o právo na dôstojnú smrť. Pred časom sa objavila informácia, že asi 70% úmrtí je v nemocniciach, pričom asi 80% ľudí v terminálnych štádiách života si želajú zomrieť doma, ukazuje sa tu nejaká možnosť podstatného zlepšenia, humanizácie zomierania?

Napokon možno konštatovať, že práca splnila svoj cieľ a hodnotím ju ako veľmi dobrú a odporúčam ju k obhajobe. Po úspešnej obhajobe navrhujem prácu prijať ako zodpovedajúcu pre udelenie vedecko-pedagogického titulu docent v odbore katolícka teológia. Zároveň ju navrhujem na publikovanie.

V Bratislave 24.01.2022

Ladislav Csontos SJ